

LITERAATUUR
MUSEUM

LESPAKKET

Een heer van stand

literatuurmuseum.nl / verhalen / toonder

OPDRACHTEN BIJ
HET VERHAAL OVER
MARTEN TOONDER

Een heer van stand

‘In de loop van de jaren ben ik het Nederlands steeds meer gaan waarderen. Het zou te houtherig en te bonkig zijn, maar dat is een onrechtvaardig oordeel. Neem de *Grote Van Dale* maar: wat een keuze aan woorden!’

– Marten Toonder in een interview met Rob Schouten in *Trouw*, 8 september 1988

In het verhaal ‘Van Tom Poes tot de Bommelsaga’ op literatuurmuseum.nl lees je in vier ‘Avonturen’ meer over het werk van Marten Toonder. Het derde Avontuur belicht hoe de verhalen van Tom Poes en heer Bommel zich ontwikkelden van kinderstrips naar verhalen voor volwassenen.

Je leest dat Toonder in 1995 benoemd werd tot erelid van het Genootschap Onze Taal ‘voor zijn creatieve taalgebruik en voor zijn grote bijdragen aan de verrijking van het Nederlands’. Die bijdragen aan het Nederlands bestaan uit woorden en uitdrukkingen die in een aantal gevallen zelfs aan het woordenboek van Van Dale werden toegevoegd. Denk aan uitspraken als ‘minkukel’, ‘kommer en kwel’, ‘een eenvoudige doch voedzame maaltijd’, ‘geld speelt geen rol’ en ‘als je begrijpt wat ik bedoel’.

Voor wie geen genoeg kan krijgen van taalkunstenaar Toonder, is in 2005 zelfs een heus woordenboek verschenen: het *Bommellexicon*.

Opdracht

1

Lees *Avontuur 3* in 'Van Tom Poes tot de Bommelsaga' op literatuurmuseum.nl. Kijk vooral met aandacht naar de tekst onder het kopje 'Het taalgebruik' en 'Erelidmaatschappen en prijzen'.

2

In de tekst over het taalgebruik van Toonder lees je dat Marten Toonder in zijn verhalen over heer Bommel gebruikmaakt van verschillende stijlmiddelen en stijlfiguren. Ken je alle termen die genoemd worden?

Vul de onderstaande tabel in. Geef van elke term een korte definitie en twee voorbeelden. Dat mogen voorbeelden uit de verhalen van Marten Toonder zijn, maar ook andere voorbeelden. Zoek een term op als je hem nog niet kent.

Term	Definitie	Voorbeeld
Neologisme		1. 2.
Archaïsme		1. 2.
Contaminatie		1. 2.
Germanisme		1. 2.
Gallicisme		1. 2.
Woordspeling		1. 2.
Alliteratie		1. 2.
Hyperbool		1. 2.
Understatement		1. 2.

3

In 'Avontuur 3' staat onderstaand citaat:

“Wat?” riep hij uit.

‘En dat zeg je nu pas? Hier zit ik, in vreselijke onzekerheden, en jij laat me rustig in mijn eigen sop wegzinken. En dan, als het half verdrongen is, kom je me vertellen, dat er een huis op is gebouwd. Mooi is dat! Hier moet onmiddellijk worden ingegrepen, al zou ik dat kantoor met mijn eigen handen in de grond moeten boren. Kom mee, jonge vriend. Volg me.’

Welke contaminaties zie je in dit citaat? Neem de contaminaties over, schrijf ze onder elkaar.

4

Welke gezegdes of uitdrukkingen zijn verhaspeld in de contaminaties die je bij vraag 3 hebt gevonden? Schrijf achter elke contaminatie die je hebt opgeschreven wat de correcte uitdrukking is.

5

Wat betekenen de gezegdes of uitdrukkingen uit vraag 4 in hun correcte vorm? Wat betekenen ze, of lijken ze te betekenen in de verhaspelde vorm?

6

Wat is het effect van het gebruik van deze contaminaties?

